

Citrusy a melanom

Komentář k článku „Citrusy zvyšují riziko vzniku melanomu“ (vyšlo pod značkou „das“, novinky.cz):

Článek upozorňuje na karcinogenitu psoralenů a dalších furanokumarinů které jsou přirozenou součástí citrusových plodů, ve spojitosti s UV zářením. Nutno říci, že všechno je poněkud jinak.

Podle statistických údajů se jisté riziko týká pouze celých grapefruitů a pomerančové šťávy (džusu), a to v souvislosti množstvím citrusů, které konzumujeme. Možné riziko se zvyšuje až po konzumaci více jak 2 grapefruitů denně, nebo více jak 1,5 litru koncentrované pomerančové šťávy. U grapefruitové šťávy a celých pomerančů není riziko uváděno.

Avšak psoraleny a ostatní furanokumariny jsou obsaženy nejen v citrusových plodech, včetně limetek, ale i v některých druzích zeleniny. Např. celer obsahuje 300 mg/kg i více psoralenu. Tento fytoalexin, vzniká ve větší míře jako ochranná substance, je-li celer napaden plísní *Sclerotinia sclerotiorum*, která způsobuje oranžové (rezavé) zabarvení bulvy. Také pastinák a mrkev obsahují tyto látky, mrkev jen 2 mg/kg. Uvádí se, že tepelnou úpravou se obsah psoralenu snižuje, ale celer se používá i syrový (např. v salátech) a také mrkev se konzumuje i za syrova. Existuje snad důvod, proč psoralen z těchto zdrojů výskyt melanomů nezvyšuje?

Psoralen se již delší dobu používá spolu s ultrafialovým zářením UVA (PUVA) u nás i v zahraničí k léčbě různých kožních onemocnění, jako je psoriáza, atopický ekzém, alopecie aj.). Metoda PUVA kombinuje účinek UVA záření spolu s podáním psoralenu buď jako místně aplikovaný roztok na ošetřované místo na kůži (obklady, koupele), nebo jako tablety *per os*, obojí 2 hodiny před ozářením UVA. Viz např. Fotodermatotherapie s perorálním podáváním psoralenů (Malina L. Dermatovenerologická klinika 3. LF Praha). Psoralen a jeho deriváty spolu s UV zářením dokonce zabíjejí melanomové buňky v buněčné kultuře (*in vitro*)*.

Vycházíme-li z hippokratického principu „*primum nil nocere*“, (nikdy neškodit), pak by tato terapie měla být zakázána (pro jistotu se omezuje na 50 léčebných postupů).

Pro SČS zpracovali:

MUDr. B. Turek, CSc., Společnost pro výživu

RNDr. P. Šíma, CSc., Mikrobiologický ústav, v. v. i., AV ČR

*) Leite V. C., Santos R. F., Chen L. U., Guillo L. A. J. Psoralen derivatives and longwave ultraviolet irradiation are active in vitro against human melanoma cell line. J. Photochem. Photobiol. 76, (1-3), 49-53, 2004.